

резервування коштів і створення відповідних забезпечень, оскільки на даному етапі такі місця видобування уже не дають доходів. Ігнорування у цьому випадку принципу відповідності може призвести до суттєвих викривлень та необ'єктивного подання інформації в обліку і звітності.

Загалом, підвищення якості облікової та звітної інформації має базуватися як на міжнародних підходах та концепціях, так й з врахуванням вітчизняних особливостей ведення бізнесу, конкретних ситуацій, що склалися на даний час та визначають перспективи його ведення в країні.

УДК 332.13 : 330.13

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

Пуцентайло П. Р. – д.е.н., професор,
професор кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет

Нині відбувається зміна парадигм регіонального економічного розвитку і регіональної політики, здійснюється пошук шляхів підвищення ефективності управління територіальним розвитком, нових форм, методів і механізмів участі регіональних органів влади в управлінні територією. Замість традиційних теорій розвитку регіону обґрунтовуються і стають теоретичною базою сучасної регіональної політики міжрегіональна конкуренція, інноваційний розвиток регіонів, територіально-кластерний підхід. Тобто розвиток регіонів розглядається як відображення всього процесу розвитку в цілому. При цьому враховується країна або група країн спільно з регіональними наслідками і результатами перетворень в економічній сфері. Інший підхід до розвитку регіону має на увазі, що розвиток дасть змогу забезпечити позитивну динаміку якості і рівня населення, створить умови для сталого, збалансованого відтворювального процесу в регіоні з урахуванням оцінки його потенціалу і взаємовпливу низки чинників. Розглядаючи регіон, як підсистему національної економіки, можна сформулювати поняття стратегічного управління розвитком регіону як процес зміни економічної системи, спрямований на підвищення добробуту населення, що забезпечує стійкість системи в сьогоденні і майбутньому, сприяє посиленню конкурентоспроможності регіону.

Однією з умов забезпечення позитивного характеру динаміки розвитку економіки регіону є управління цим процесом. Як об'єкт управління економічний розвиток регіону характеризується винятковою складністю і багатоаспектністю, а також високою залежністю від впливу чинників зовнішнього порядку. Специфіка управління подібними об'єктами полягає в тому, що одночасно потрібно забезпечувати підтримку окремих її параметрів в певному стабільному стані, здійснювати антикризовий вплив на інші параметри, забезпечувати динамічний розвиток у контексті вирішення головного завдання

регіонального розвитку – досягнення рівня якості життя населення, котре відповідає прийнятим в суспільстві соціальним стандартам, і забезпечення внеску регіону в розвиток економіки країни, через систему міжрегіонального поділу праці. Призначення системи стратегічного управління розвитком економіки регіону полягає в тому, що, як важлива складова державної системи регіонального управління, вона здійснює формування стратегічних цілей економічного розвитку регіону та механізму їх реалізації таким чином, щоб задовольнити потреби об'єкта управління, з одного боку, і забезпечувати умови та обмеження, що накладаються на розвиток економіки регіону, з іншого.

Особливістю сучасної парадигми управління економічним розвитком регіону є те, що, по-перше, управління стає стратегічним, а по-друге, економічний розвиток території та ефективне управління цим процесом стають завданнями не тільки управлінської підсистеми регіону, а й окремих суспільних груп населення. Розгляд регіону як складної економічної системи, що функціонує на принципах адаптації та самоорганізації, управління якої залежить не тільки від оптимальної внутрішньої структури, а й від того, наскільки чітко вона зможе адаптуватися до свого факторного зовнішнього оточення, що дасть змогу сформулювати і обґрунтувати нові алгоритми і інструменти стратегічного управління регіональним економічним розвитком. Тобто, стратегічне управління розвитком регіону – це процес зміни соціально-економічної системи, спрямований на підвищення добробуту населення, що забезпечує стійкість системи і сьогодні і в майбутньому, сприяє посиленню конкурентоспроможності регіону. Погоджуємося з Ф. Котлером, що у центрі такої системи управління повинна знаходитися людина, з її потребами та інтересами, правами і свободою, з умовами для гідного життя [2, с. 52].

Стратегічне управління розвитком регіону в сучасних реаліях політико-економічного життя України полягає в цілеспрямованій діяльності всіх зацікавлених суб'єктів управління і господарювання під керівництвом органів влади і управління регіону по досягненню намічених цілей і завдань розвитку на основі ефективної адаптації до постійно змінюваних параметрів зовнішнього середовища. Важливим чинником стратегічного управління розвитком є технологія його реалізації. Стратегічне управління розвитком залежить від географічної, економічної, соціальної та політичної складових регіону. Трансформація економічної структури регіону в певному напрямку вимагає від регіональних органів державної влади і управління чіткого бачення перспективи розвитку і стримуючих його чинників, при цьому зростає значення процедури визначення мети й самого процесу формування концепції розвитку регіонів в сучасних умовах, що характеризуються високим динамізмом розвитку і глобальністю фінансово-економічних криз. Динамічний і стабільний економічний розвиток регіональної системи повинен бути обумовлений її раціональною організацією, зростанням ефективності використання і залученням всіх видів ресурсів. На основі контролю і оцінки змін, що відбуваються в регіоні з метою підтримки здатності до виживання і ефективного функціонування в умовах нестабільного зовнішнього і внутрішнього середовища. Сталий економічний розвиток регіональної системи має визначатися раціональною організацією, підвищенням ефективності використання всіх видів ресурсів. Тобто, стратегія управління – це управлінська діяльність, спрямована на досягнення поставлених цілей в умовах нестабільного, конкурентного середовища, як сукупність програм, принципів, методів, за допомогою яких планується розвиток економічної системи на середньострокову або довгострокову перспективу.

Стратегічне управління регіоном розглядається як динамічна сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних управлінських процесів, а саме:

- аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища регіону;
- визначення місії регіону, цілей стратегії його розвитку;
- вибору стратегії функціонування і розвитку регіону;
- реалізації стратегії розвитку регіону;
- оцінки реалізації стратегії розвитку регіону, контроль за виконанням.

Стратегічне управління економічним розвитком регіону необхідно виконувати з урахуванням таких характерних особливостей:

– регіон розглядається як складна система, методологією дослідження якої є системний аналіз: наявність великої кількості складних взаємопов'язаних причинно-наслідкових зв'язків між чинниками, котрі розглядаються в описі складної системи, результат дії яких не завжди є очевидним при прийнятті рішень; необхідність дослідження стохастичних систем в умовах невизначеності, неоднозначності;

– регіон – соціальна система, тому в ній домінують і враховуються природні і психологічні (пов'язані з інтересами людей). При прийнятті рішень необхідно враховувати довгострокові інтереси суспільства. Рівень розвитку регіону покликаний в першу чергу забезпечувати умови відтворення людського життя;

– регіон – динамічна система. Необхідно вивчати динаміку розвитку системи, проводити аналіз процесів зростання, з урахуванням загального життєвого циклу регіону та його складових (населення, суб'єкти господарювання, житловий фонд та ін.);

– регіон є адаптивною саморегулюючою системою. Управління здійснюється через внутрішньоорганізаційні процеси саморегулювання і базується на зміні законів і методів внутрішнього управління;

– існує конфлікт між цілями стратегічного, довгострокового планування і короткостроковими рішеннями; умовою нормального розвитку в системі є підтримка економічної рівноваги (балансу ресурсів в системі).

Стратегія соціально-економічного розвитку регіону, спрямована на підтримку регіональних галузей і виділення найбільш пріоритетних з них, була і залишається базисом у прийнятті рішень владою. Нині економічна ситуація в світі диктує необхідність здійснення продуманого комплексу заходів і дій, що дають змогу реалізовувати стратегію сталого розвитку суспільства, забезпечувати динамічний розвиток соціально-економічного потенціалу країни і її регіонів, що також підвищує відповідальність влади за рішення, що приймаються в соціально-економічній сфері регіону.

Таким чином, на сучасному етапі для забезпечення сталого розвитку регіонів необхідно поєднання трьох основних складових: створювати умови для розвитку стратегічного партнерства влади і бізнесу на взаємовигідній основі; організаційні перетворення в адміністративному апараті; забезпечення всебічного аналізу ефективності та результативності управління на основі створення комплексної системи показників, що дозволяють оцінити характер і наслідки взаємовпливу чинників на регіональний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Богуславська С. І. Ключові елементи стратегічного управління розвитком регіональних соціально-економічних систем. Глобальні та національні проблеми економіки URL : <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/118.pdf>.
2. Kotler P. What Consumerism Means for Marketers [Text]. Harvard Business Review. 1972. Vol. 50. pp. 48 – 57.
3. Стратегія розвитку Тернопільської області на період до 2020 року / URL: <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/20090/strateg2020z.pdf>

УДК 657.37 (075.8)

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ КІЛЬКОСТІ ЇЇ ФОРМ І ПОКАЗНИКІВ

Дерій В.А. – д.е.н., професор

Тернопільський національний економічний університет

Кожне підприємство зобов'язане періодично звітувати про свою економічну діяльність перед державою, громадянським суспільством, власниками, інвесторами, кредиторами, своїми працівниками тощо. Кількість форм, показників і терміни їхнього подання мають диктуватись об'єктивною необхідністю та готовністю і фінансовими, трудовими, фаховими можливостями підприємств успішно справлятися з відповідним обсягом вхідної інформації, її належною інтерпретацією та вихідною звітною інформацією з подальшим її пересиланням (представленням) усім зацікавленим юридичним і фізичним особам у встановлені для звітності терміни.

Обсяги звітності економічного типу, у зв'язку зі сталим збільшенням питомої ваги підприємств, які повністю або частково комп'ютеризовані, постійно збільшуються. На нашу думку, позитивним є той факт, що питома вага інформації, яку користувачі можуть отримувати в режимі реального часу (будь-коли, у разі потреби в одержанні для них економічних показників з метою подальшого ухвалення управлінського рішення), також невинно збільшується, відповідно з'являються передумови для розвитку неформального контролю за діяльністю функціонуючих підприємств.

Проблеми теорії та методології звітності підприємств в даний час є надзвичайно актуальними і відображені у наукових працях багатьох сучасних українських вчених-економістів в галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту (за видами економічної діяльності), зокрема К. В. Безверхого, М. І. Бондара, Т. В. Бочулі, Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Вериги, С. Ф. Голова, А. П. Грінько, В. М. Жука, З.-М. Задорожного, С. Я. Зубілевич, В. М. Костюченко,

А. С. Крутової, П. О. Куцика, Т. Є. Кучеренко, С. О. Левицької, С. Ф. Легенчука, М. Р. Лучка, А. В. Озеран, В. П. Пантелеєва, М. С. Пушкара, Н. В. Семенишеної, О. В. Харламової, П. Я. Хомина, Ю. С. Цал-Цалка, Л. В. Чижевської та інших. Перелічені вище вчені-економісти зробили відповідний внесок у розвиток облікової науки, проте чимало проблем звітності підприємств чекають своїх майбутніх дослідників.

Кількість форм та показників обов'язкової (зовнішньої) звітності економічного типу, переважно, регламентується Міністерством фінансів України, Державною фіскальною службою України, Державною службою статистики України і т. д. Нині ці центральні органи виконавчої влади декларують свої наміри щодо зменшення кількості форм і показників обов'язкової (зовнішньої) звітності. Однак, на практиці усе відбувається дуже повільно, адже вимагає багато довготривалих процедурних і погоджувальних моментів внаслідок яких системна проблема спрощення обов'язкової звітності залишається нерозв'язаною.

Кількість форм та показників необов'язкової (внутрішньої) звітності визначається керівником і менеджерами підприємства, а організаційна робота щодо підготовки, формування та передавання звітних даних залишається за головним бухгалтером і підпорядкованими йому бухгалтерами. Вважаємо, що перші зацікавлені в тому, щоб кількість форм та показників необов'язкової (внутрішньої) звітності була максимальною, а головний бухгалтер підприємства зі своєю командою бухгалтерів прагне до мінімізації згаданих вище форм і показників. Якщо спробувати оптимізувати значення форм та показників, то потрібно вивести щось середнє між максимальним і